

Література:

1. Загальна декларація прав людини : Декларація Орг. Об'єдн. Націй від 10.12.1948 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text(дата звернення:13.09.2023).

2. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст.141.

3. Сидоркіна Р.Д. Проблеми забезпечення верховенства права в Україні як основоположного принципу побудови правової держави. *Правова держава: напрямки та тенденції її розбудови в Україні*: матеріали міжнародної науково – практичної конференції (м. Одеса, 07 – 08 травня 2021 року). – Одеса: ГО «Причорноморська фундація права», 2021. С. 6-9.

4. Про правовий режим воєнного стану: Закон України. 389-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2015. № 28. ст. 250.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-462-0-61>

ЗМІСТ ТА МЕХАНІЗМ ОТРИМАННЯ РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ПОСЛУГ

Соцька Алла Миколаївна

доктор юридичних наук,

доцент кафедри філософії, права та соціально-гуманітарних дисциплін

Національна академія статистики, обліку та аудиту,

радник Голови Національної Асамблеї людей з інвалідністю України

м. Київ, Україна

Важливим напрямом державної політики є реабілітація.

У нашій державі увага до цієї сфери історично пов'язувалася з аспектом інвалідності. У зв'язку з цим ще в 2005 році було прийнято Закон України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні» [3].

Водночас у 2009 році ратифіковано Конвенцію про права осіб з інвалідністю [5], яка містить окрему статтю про реабілітацію (стаття 26).

Із 2015 року розпочато роботу щодо запровадження Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я.

У 2020 році прийнято Закон України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я» [4], у зв'язку з чим уже більше трьох років в питаннях реабілітації головною є сфера охорони здоров'я.

Міністерство охорони здоров'я та Міністерство соціальної політики є двома міністерствами, які забезпечують основну частину нагляду та безпосередньо залучені до роботи, пов'язаної з реабілітацією. Зокрема МОЗ, окрім іншого, організовує та надає послуги з медичної реабілітації, здійснює стандартизацію медичних послуг, ліцензування та акредитацію закладів охорони здоров'я, які надають послуги медичної реабілітації, координування діяльності комунальних виконавчих органів, пов'язаної з реабілітацією, тощо. Роль Мінсоцполітики в сфері реабілітації включає, але не обмежується: допоміжні технології (закупівлі, виробництво, політики та забезпечення), центри з реабілітації осіб з інвалідністю (зокрема дітей); та раннє виявлення/раннє втручання для дітей, які потребують реабілітаційних або соціальних послуг. До сфери реабілітації дотичні також Міністерство оборони, Міністерство внутрішніх справ, Міністерство інфраструктури, які надають послуги охорони здоров'я безпосередньо співробітникам цих відомств та їхнім сім'ям, а також Міністерство освіти і науки.

Загалом за визначенням Всесвітньої організації охорони здоров'я реабілітація – це набір втручань, спрямованих на оптимізацію функціонування та зменшення обмежень життєдіяльності в осіб зі станами здоров'я у взаємодії з їхнім середовищем. Під обмеженнями функціонування йдеться про порушення мислення, зору, слуху, комунікації, руху, складнощі з підтриманням стосунків або утриманням на робочому місці.

Своєю чергою, реабілітаційні втручання – це дії, спрямовані на розвиток сили м'язів, покращення рівноваги, когнітивної функції та комунікативних навичок. Реабілітація також усуває або зменшує перешкоди в суспільстві шляхом модифікації середовищ удома, у школі або на роботі.

Водночас за Законом України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я» реабілітація – це комплекс заходів, яких потребує особа, яка зазнає або може зазнати обмеження повсякденного функціонування внаслідок стану здоров'я або старіння у взаємодії з її середовищем [4].

Своєю чергою в Законі України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні» реабілітацію осіб з інвалідністю визначено як систему медичних, психологічних, педагогічних, фізичних, професійних, трудових, фізкультурно-спортивних, соціально-побутових заходів, спрямованих на надання особам допомоги у відновленні та компенсації порушених або втрачених функцій організму для досягнення і підтримання соціальної та матеріальної незалежності, трудової адаптації та інтеграції в суспільство, а також

забезпечення осіб з інвалідністю допоміжними засобами реабілітації і медичними виробами [3].

Правом на реабілітаційні послуги наділено такі категорії населення:

- осіб з обмеженнями повсякденного функціонування;
- осіб, у яких стан здоров'я може призвести до обмеження повсякденного функціонування або стійкого обмеження життєдіяльності;

- осіб з інвалідністю та діти з інвалідністю;

- визначені категорії військовослужбовців, осіб рядового та начальницького складу незалежно від встановлення їм інвалідності;

- осіб, які у період дії воєнного стану в Україні або окремих її місцевостях під час служби, трудової та іншої діяльності, проживання на відповідній території отримали поранення, контузію, каліцтво або захворювання внаслідок військової агресії Російської Федерації проти України, перебуваючи безпосередньо в районах проведення воєнних (бойових) дій та у період здійснення воєнних (бойових) дій або в районах, що піддавалися бомбардуванням, авіаударам та іншим збройним нападам, у частині забезпечення їх допоміжними засобами реабілітації, медичними виробами, реабілітаційними послугами на підставі висновків лікарсько-консультативних комісій закладів охорони здоров'я чи рішень військово-лікарських комісій незалежно від встановлення їм інвалідності, у тому числі за кордоном;

- жінок після мастектомії в частині забезпечення їх протезно-ортопедичними виробами.

Реабілітаційні заходи охоплюють собою реабілітаційні послуги, забезпечення медичними виробами та іншими засобами, забезпечення допоміжними засобами реабілітації.

Конкретними видами реабілітаційних заходів є такі: фізична та реабілітаційна медицина, фізична терапія, ерготерапія, терапія мови та мовлення, забезпечення допоміжними засобами реабілітації та медичними виробами, медична, психолого-педагогічна, професійна, трудова, фізкультурно-спортивна, фізична, соціальна, психологічна реабілітація.

Гарантований державою перелік реабілітаційних послуг визначений у Державному типовому плані реабілітації осіб з обмеженнями повсякденного функціонування та Державній типовій програмі реабілітації [10] осіб з інвалідністю.

Повноваження щодо реалізації перелічених реабілітаційних заходів покладено на окремих фахівців з реабілітації, протезистів-ортезистів, реабілітаційні заклади сфери охорони здоров'я, реабілітаційні установи сфери соціального захисту, реабілітаційні заклади іншого

підпорядкування, приватні реабілітаційні заклади, підприємства, що здійснюють забезпечення допоміжними засобами реабілітації.

Насамкінець фінансове забезпечення надання реабілітаційних послуг зводиться до такого:

– у межах програми медичних гарантій держава гарантує повну оплату за рахунок коштів Державного бюджету України необхідних медичних послуг і лікарських засобів, пов'язаних з наданням, зокрема, реабілітації у сфері охорони здоров'я (реабілітаційна допомога дорослим і дітям у стаціонарних та амбулаторних умовах, медична реабілітація немовлят, які народились передчасно та/або хворими, протягом перших трьох років життя);

– функціонування (утримання) державних реабілітаційних закладів для осіб/дітей з інвалідністю, а також відшкодування вартості реабілітаційних послуг для дітей з інвалідністю реабілітаційним установам незалежно від форми власності та підпорядкування, забезпечення допоміжними засобами реабілітації, надання реабілітаційної допомоги фінансується Фондом соціального захисту осіб з інвалідністю;

– функціонування (утримання) комунальних реабілітаційних закладів для осіб/дітей з інвалідністю, засновниками яких є місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, забезпечується шляхом відповідного фінансування такими владними органами.

Література:

1. Деякі питання комплексної реабілітації осіб з інвалідністю : наказ Міністерства соціальної політики України від 9 серп. 2016 р. № 855. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1209-16#Text>

2. Деякі питання організації реабілітації у сфері охорони здоров'я : постанова Кабінету Міністрів України від 16 груд. 2022 р. № 1462. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1462-2022-%D0%BF#n13>

3. Закон України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15#Text>

4. Закон України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1053-20#Text>

5. Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text

6. Питання організації реабілітації у сфері охорони здоров'я : постанова Кабінету Міністрів України від 3 листоп. 2021 р. № 1268. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1268-2021-%D0%BF#Text>

7. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення реабілітації дітей з інвалідністю

: постанова Кабінету Міністрів України від 27 берез. 2019 р. № 309. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/309-2019-%D0%BF#Text>

8. Про затвердження Порядку забезпечення допоміжними засобами реабілітації (технічними та іншими засобами реабілітації) осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю та інших окремих категорій населення і виплати грошової компенсації вартості за самостійно придбані такі засоби, їх переліку : постанова Кабінету Міністрів України від 5 квіт. 2012 р. № 321. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/321-2012-%D0%BF#Text>

9. Про затвердження Порядку функціонування кабінетів асистивних технологій : наказ Міністерства охорони здоров'я України від 21 лип. 2023 р. № 1338. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1503-23#Text>

10. Про затвердження Державної типової програми реабілітації осіб з інвалідністю : постанова Кабінету міністрів України від 8 груд. 2006 р. № 1686. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1686-2006-%D0%BF#n11>

11. Про затвердження Положення про індивідуальну програму реабілітації особи з інвалідністю : постанова Кабінету Міністрів України від 23 трав. 2007 р. № 757. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/757-2007-%D0%BF#Text>

12. Про затвердження Порядку забезпечення осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю, інших окремих категорій населення медичними виробами та іншими засобами : постанова Кабінету Міністрів України від 3 груд. 2009 р. № 1301. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1301-2009-%D0%BF#Text>

13. Про затвердження Порядку здійснення реабілітаційних заходів : постанова Кабінету Міністрів України від 19 січ. 2022 р. № 31. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/31-2022-%D0%BF#Text>

14. Реінтеграція ветеранів з інвалідністю. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/reintehratsiya-veteraniv-z-invalidnistyu>